

ספר אבודרהם

תפלת פורים

ליל ארבעה עשר באדר מתפללין ערבית כשאר הימים ומכריז
ש"צ לקהל לומר על הנסים ואומר אותו כתפלות בהודאה . יש
אומרים אותו כשמגיעין עד שבכל עת ערב ובקר וצהרים . וי"א
אותו בכי מעולם קוינו לך , וכן הוא בסדר רב עמרם ורבינו סעדיה :
על הנסים וכו' . עד בזמן הזה כבר פירשנוהו למעלה . בימי
מרדכי ואסתר בשושן הבירה כשעמד עליהם המן הרשע ע"ש
(עובדיה א') ביום עמדך מנגד הנאמר בעשו זקנו . ביקש להשמיד
להרוג ולאבד את כל היהודים וכו' , כך הוא מפורש במגילת אסתר
(ג', י"ג) . ואמר בקש להשמיד , כלומר המן בקש להשמיד את
ישראל אע"פ שהיה בידם זכות והקב"ה ממתין להשמיד את הגוים
עד שלא ימצא זכות קודם כדאמרינן בתנחומא (משפטים ה') והיה

ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים הבאים על ירושלים (זכריה י"ב, ט') אמרו ישראל לפני הקב"ה רבנונו של עולם מי ממחה בידך עד שאתה אומר אבקש אמר להם כשאבקש להם זכות ולא אמצא אשמידם באותה שעה. כשלושה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ושללם לבז. יש לשאול כיון שהפיל פור והגיע לחדש אדר למה המתין עד י"ג בו ולא כתב בספרים להיות עתידים בראש אדר או לשבעה בו שמת משה. ויש לומר לפי שתגבורת האבל ביום השביעי ע"כ אמר בי"ג באדר שהוא שביעי למיתת משה. ואתה ברחמך הרבים הפרת את עצתו. על שם (איוב ה', י"ב) מפר מחשבות ערומים ואמר עצתו ע"ש דכתיב בתרי' ועצת נפתלים נמהרה. וקלקלת את מחשבתו ל' חכמים הוא. והשכות לו גמולו בראשו ע"ש (עובדיה א', ט"ו) כאשר עשית יעשה לך גמולך ישוב בראשך הנאמר בעשו זקנו של המן. ואמר גמולו כי המן בקש להשמיד את כל היהודים ביום אחד כמו שכתוב במגילה. והשיב לו הבורא יתברך גמולו מדה כנגד מדה שנאמר. (אסתר ח', י"א) אשר נתן המלך ליהודים אשר בכל עיר ועיר להקהל ולעמוד על נפשם. וכתיב בתריה ביום אחד בכל מדינות המלך אחשוורוש ועוד והשכות לו גמולו בראשו על שם (משלי כ"ו, כ"ז) וגולל אכן אליו תשוב כמו שמפרש והולך ותלו אותו ואת בניו על העץ וזהו על העץ אשר הכין לו כלומר כאלו הכינו לעצמו, כי לבסוף הוא נתלה עליו ועליו הכתוב אומר (ישעיה מ"ה, ח') ופושע מבטן קרא לך קרי ביה קורה לך בה"א כלומר שהקורה שהכין למרדכי לו היתה. לך עולה למנין חמשים לרמז (אסתר ה', י"ד) יעשו עץ גבוה חמשים אמה. ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך וכו' כמו שפירשנו למעלה :

וחזור למקום שפסק וגומר התפלה. ואומר שליח צבור קדיש עד לעילא. ואינו אומר תתקבל לפי שצריך לומר סדר קדושת אחר קריאת המגילה ואז יאמר תתקבל :

ואחר כך קורא את המגילה ומברך בא"י אמ"ה אקב"ו על מקרא מגילה ע"ש ונקראים בספר. ואח"כ מברך שעשה נסים לאבותינו ושהחיינו. והטעם שאין מברכין לשמוע מקרא מגילה כמו לשמוע קול שופר או מברכין על תקיעת שופר כמו על מקרא מגילה, מפני שבשופר צריך לברך לשמוע ואין לברך לתקוע לפי שצריך שישמע התוקע קול ואם לא שמע לא יצא, כדאמרינן התם (ר"ה כ"ח, א') זמנין דמפיק רישיה ואכתי שופר בבור והיה אדם תוקע בבור ואדם שחוץ לבור אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא ונמצא שהשמיעה עיקר ולא התקיעה אין הבנת הלב תלוי בה. אבל

במגילה יוצא בה בקריאה לבדה אף על פי שלא השמיע לאזנו כדאיתא ברכות (ט"ו, א') נמצא שהקריאה עיקר שהבנת הלב תלוי בה בלא שמיעה כק"ש. ויש אומרים טעם אחר כי בשופר צריך לברך לשמוע ואין לברך לתקוע מפני שיש שם תרועה ושברים שאינם נקראים תקיעה וגם אין לברך להריע בשופר מפני שיש שם תקיעה שהיא פשוטה, אבל במגילה אם היו מברכין לשמוע יש לספק שצריך שיבינו השומעין כי לשון שמיעה הוא לשון הבנה כמו (כרא' מ"ב, כ"ג) כי שומע יוסף. וש"מ נשים שאינם מבינות לא יצאו ואנן קיימא לן דיוצאות אע"פ שאינם מבינים דהא אמרינן (מגילה ל', א') הלועז שמע אשורית יצא אע"פ שאינו מבין, ולכן מברכין על מקרא מגילה כי די להם בקריאה בלבד אע"פ שלא הבינו:

ולאחר קריאת המגילה מברך בא"י הרב את ריבנו ויש קורין האל הרב. ורב נחמן כתב דלא אמרינן האל הרב אלא הרב דהא אמרינן אלהינו. וכן הוא בסדר רבינו סעדיה. וכבר פירשנו בברכות התורה למה ברכה זו פותח בכרוך כיון שהיא סמוכה לברכה שלפני המגילה, והדן את דיננו והנוקם את נקמתנו כבר זכרנו זה למעלה. והנפרע לנו מצרינו בא להוסיף ולומר שמראה לכל העולם שהפורענות באה לצרינו בשביל שמריעין לישראל ולכן אמר לנו, והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו כלומר מדה כנגד מדה על דרך (שמות י"ח, י"א) כי בדבר אשר זדו עליהם. בא"י הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם האל המושיע. כלומר כי בפורענות צרינו מושיע אותנו כי לפעמים תהיה נקמה שלא תהיה בשבילה ישועה לאיש שלקה. אך לישראל באה ישועה על ידי הנקמה כמו זאת שעל ידי הנקמה מהמן וממשפחתו ועוזריו באה ישועה לישראל. ואמר האל המושיע כלומר חוזקו של שם ה' הושיענו מצרינו ונקמנו מהם וזה שנאמר (ישעיה מ"ה, ט"ו) אלהי ישראל מושיע. כתב בעל משמרת המועדות יש לשאול למה לא חתם במשלם גמול שהרי יותר הוא סמוך לחתימה וקיימא לן שצריך לומר מעין חתימה סמוך לחתימה. ויש לומר כי רצה לחתום בלשון שהוא כולל יותר שלשון נפרע הוא לשון נקמה מלשון (שופטים ה', ב') בפרוע פרעות בישראל. ועוד כי הלשון הזה מורה יותר שהפרעון שנפרע מן הצרים הוא לטוב עמו ישראל. ויש אומרים שתקנו בברכה זו ששה לשונות כנגד ששה מישראל שנלחמו בעמלק. הרב את ריבנו על ידי יהושע שנאמר (שמות י"ז, י"ג) ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. והדן את דיננו ע"י אהוד בן גרא בן הימיני שהרג את עגלון מלך מואב והיו עמו עמון ועמלק שנאמר (שופטים ג', י"ג) ויאסוף

אליו את בני עמון ועמלק וילך ויך את ישראל . וכתיב (שם ג', ט"ו) ויקם ה' להם מושיע את אהוד בן גרא . והנקם את נקמתינו על ידי גדעון שנאמר שם (שם ו', ל"ג) וכל מדין ועמלק ובני קדם נאספו יחדיו . והנפרע לנו מצרינו על ידי שאול שנלחם , בעמלק' והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו ע"י דוד בצקלג שנאמר שם העמלקים פשטו אל נגב ואל צקלג . והחתימה הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם כנגד הנס של מרדכי ואסתר . האל המושיע לימות המשיח :

ואומר ובא לציון גואל וכל סדר קדושה , ואומר קדיש תתקבל . ואם חל במוצאי שבת אומר ההבדלה קודם קריאת המגילה . ויהי נועם וסדר קדושה ויפתח ה' לך אומר אחר קריאת המגילה :

תנן בפרק קמא דמגילה קראו את המגילה באדר ראשון ונתעברה השנה קורין אותה באדר שני . אין בין אדר ראשון לאדר השני אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים . כתב הרא"ש נראה לפרש דסיפא ארישא קיימא דהיכא דקראו את המגילה בי"ד ונתעברה השנה אז אין בין אדר ראשון לאדר השני אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים , שאע"פ שעשאן בראשון צריכין לחזור ולעשותן בשני אבל כל שאר דברים שעשאום בראשון ושוב נתעברה השנה אין צריכים לחזור ולעשותם בשני , אבל נתעברה השנה קודם אדר הראשון אז הוי אדר הראשון כמו שבט ואהא קאמר תלמודא אבל לענין פרשיות זה וזה שוין כלומר שאם קראו באדר כל ארבע פרשיות ושוב ראו שיש צורך לעבר השנה אין צריך לעשותן בשני אבל לא מסתבר כלל שבכל שנים מעוברות יקראו הפרשיות בשני אדרים . ושוין בהספד ותענית שאסורין בזה ובוה , פירוש אם קראו בי"ד ובו ביום עברו השנה אסור בהספד ותענית אבל בשאר שנים מעוברות מותר בהספד ובתענית עכ"ד . וא"ת למה מעברין חדש אדר יותר משאר החדשים . וי"ל מפני שצריך שיהא תשרי שביעי שנאמר בחדש השביעי באחד לחדש וטבת ג"כ צריך שיהיה עשירי שנאמר בחודש העשירי הוא חדש טבת ושבת גם כן אין מעברין משום שנא' (אסתר ג', ד') לחדש שנים עשר הוא חדש אדר א"נ דומיא דחדש מה חדש מעברין אותו באחד ממנויו דהיינו יום , אף שנה בא' ממנויה דהיינו חדש ומה חדש מעברים אותו ביום אחרון אף שנה בחדש האחרון א"נ מפני שחדש אדר הוא סמוך לאביב ובו יהיה נודע אם צריך לעבר מפני האביב או לא.:

ואמרינן בפ"ק דמגילה (ד', א') שכהנים מבטלים עבודתם ותלמידי חכמים דברי תורה כדי לשמוע מקרא מגילה . ויש רמז לזה מהמסורה כי תמצא שלשה ונשמע במסורה , ואלו הן ; ונשמע קולו

(שמות כ"ח, ל"ה) נעשה ונשמע (שמות כ"ד, ז') ונשמע פתגם המלך (אסתר א', כ') והרמו שמבטלין השנים מפני האחד שנאמר בונשמע דמגילה כי רבה היא כלומר שהוא גדול מן השנים האחרים והטעם משום פרסומי ניסא :

ואמרינן התם (ט"ז, ב') אמר חנינא בר פפא כל השירות כולן אריח על גבי לבנה ולבנה על גבי אריח חוץ משירה זו של עשרת בני המן שהיא אריח ע"ג אריח ולבנה ע"ג לבנה מ"ט א"ר אבהו כדי שלא תהא תקומה למפלתן של רשעים. וכן בשירת האזינו ובמלכים דיהושע שאומר במסכת סופרים (פי"ב ה"י) שהם לבנה ע"ג לבנה ר"ל שלא תהא תקומה לשופכי דם נקי שנאמר (דברים ל"ב, מ"ג) כי דם עבדיו יקום. ופירש ר"ת אריח הוא חצי לבנה כדאיתא בפרקא קמא דעירובין (י"ג, ב') ובבא בתרא (ג', א') דהיינו ואת שהוא מיעוט כתב לבנה רוב כתב דהיינו פרשנדתא, וכן פירש בעל הלכות גדולות. ודלא כפירש"י שפירש אריח כתב לבנה חלק :

ואמרינן בירושלמי (פ"ג ה"ז) א"ר יוסי בר אבין צריך שיהא איש בריש דפא ואת בסופה שניץ ונחוץ כהדין קנטירא. והכי איתא במסכת סופרים ואמרינן בפרקא קמא דמגילה (ט"ז, ב') א"ר יונה א"ר זירא ו"ו דויזתא בעי לממתח בזקיפה. מאי טעמא כלהו בחדא זקיפא אזדקיפו. יש מפרשים מותח בקריאתה ויש מפרשים ככתיבתה. והיא מאלפא ביתא של אותיות הגדולות. והכי איתא בירושלמי ואמר ר' פנחס ו"ו דויזתא צריך למזקפיה כמורי' דלברות דכלהו בחדא זקיפא אזדקיפו. מורי' משוט של מלחים כדאיתא בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ פ"ז, א') פת קטנית תנן או פת וקטנית תנן אמר רב האלהים צריך ו"ו כמורי' דלברות לברות שם הנהר. ואמר בפ"ק דמגילה א"ר חמא דמן יפו עשרת בני המן ועשרת בעי לממרינהו בנשימה א' מאי טעמא כלהו כהדי הדדי נפקי נשמתייהו. ונהגו העולם לומר איש שהוא למעלה בנשימה אחת עמהן. ונראה שאם הפסיק בהם שאינו צריך לחזור :

כתב אבן הירחי נהגו בצרפת ובפרובנציה לומר ש"צ התחלת ארבעת אלו הפסוקים במגילה והצבור משלימין אותם בקול רם ואח"כ חוזר ש"צ אותם. איש יהודי. ומרדכי יצא. ליהודים. כי מורכי. וכל זה להרבות השמחה לילדים ולכל. וכן כתב בעל משמרת המועדות. ופירש כי הטעם הוא כדי לעורר הלב אם יתנמנם א' מהם שלא ירדם. ואומרים אלו הפסוקים מפני שהם כתובים גבי מרדכי ומשום כבודו ושענין הנס היה על ידו. ואף המקרא שהוא בסוף צריך לעורר משום כוונת הברכה האחרונה

ספר הלכות פורים אבודרהם ס

ומשום כבודו של מרדכי ע"כ . ורבינו סעדיה לא הזכיר אלא שני פסוקים בלבד ליהודים היתה אורה , כי מרדכי היהודי . וכן נוהגין ברוב המקומות בספרד :

שחרית מתפללין כשאר הימים אלא שמוסיפים על הנסים בהודאה . ואין קורין את ההלל דקריאת המגילה זו היא הלילא . (מגילה י"ד, א'). וכתב רב עמרם מנהג בשתי ישיבות ליפול על פניהם בפורים כיון שהוא יום נס ונגאלו בו צריכים אנו לבקש רחמים שיגאלנו באחרונה כמו בראשונה . ובתשובת לגאון שאין נופלין על פניהם וכן המנהג , ואומר קדיש עד לעילא , ואומר אתה הראית לדעת עד ורעם ונשאם עד העולם , ומוציא ספר תורה וקורין שלשה בפרשה ויהי בשלח , מן ויבא עמלק (שמות י"ז, ח') עד סוף הסדר . ונהגו שלוחי צבור להחזיר שני פעמים הפסוק האחרון של פרשה זו מפני שאין בה אלא תשעה פסוקים בלבד וצריך להשלים לעשרה פסוקים , ואע"פ שאין לחוש לזה כמו שאמרנו למעלה בענין קריאת ספר תורה בצבור . ואומר קדיש עד לעילא . וקורא את המגילה דאמרינן בפ"ק דמגילה (ד', א') אמר רבי יהושע בן לוי חייב אדם לקרא את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר (תה' כ"ב, ג') אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי . ומברך על קריאתה הברכות הכתובות למעלה :

וכתב הרמב"ם שמאחר שבירך שהחיינו בלילה אינו חוזר ומברך אותו ביום . אבל רבינו תם כתב שחוזר ומברך ביום שהחיינו שעיקר הקריאה ביום , שנאמר והימים האלה נזכרים ונעשים . וגם עיקר פרסום הנס הוא ביום בזמן משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאכיונים . ועוד דאמרינן בגמרא מאי מברך מנ"ח בלילה ולא קאמר בלילה מברך מנ"ח וביום מברך מ"נ כדאמרינן גבי נר חנוכה (שבת כ"ג, א') יום ראשון מברך שלש מכאן ואילן מברך שתיים :

ואחר קריאת המגילה אומר אשרי ואינו אומר יענך ה' ביום צרה . ואומר סדר קדושה . ומחזיר ס"ת למקומו . ונהגו לומר כשמחזירין אותו שיר המעלות לדודי לולי ה' (תה' קכ"ד) מפני שמדבר מענין מה שרצה המן לעשות לנו ואומר יהללו וגו' ואומר קדיש תתקבל , ואומר למנצח על אילת השחר (תה' כ"ב) שמדבר מענין אסתר כדאמרינן במגילה למה נמשלה אסתר לאילת מפני שרחמה צר כאילה וגו' וגם יש בו רמז לשם המן שנאמר הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי ראשי תיבות המן מכי . ואומר קדיש יהא שלמה רבה :

כתב בעל משמרת המועדות מפני מה אין אנו קורין שני ימים מגילה מספק וי"ל מפני שאינה מן התורה אלא מדברי קבלה והם אמרו לעשות יום אחד והם אמרו חשבון המולדות . ועוד יש לומר כי לא יעבור כתיב (אסתר ט', כ"ז) וכיון שעיר שדינו לקרות ביום י"ד אין לו לקרות ביום ט"ו , וכל שכן הקורים בט"ו אין להם לקרות בי"ו משום לא יעבור . ועוד י"ל ממה נפשך הוא יוצא ידי חובתו אם היום י"ד כבר יצא ואם י"ג הכי נמי דינא כיון שקראה ע"כ :

וביום שני של פורים מתפללים כשאר הימים , אבל אין נופלים על פניהם לא בשחרית ולא במנחה , ואין אומרים יענך ה' ביום צרה, ובמקום תפלה לדוד אומר למנצח על אילת השחר וגו' . ואם חל ביום שני אין אומרים תחנונים . וכשמוציאין ס"ת אומר אתה הראית לדעת כמקום אל ארך אפים . וגם הנשים נוהגות שלא לעשות בו מלאכה והטעם בכל זה מפני שהוא פורים שושן , דכרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר שנאמר (ט', י"ט) על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות עושים את יום ארבעה עשר ומדפרזים בי"ד מוקפין חומה מימות יהושע בט"ו . ושושן אע"פ שיא היתה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו הואיל ונעשה בה נס שהרגו בשונאיהם בשלשה עשר וארבעה עשר ונחו בט"ו . ואמרינן כירושלמי (מגילה א', א') למה תלו הדבר ביהושע , לחלוק כבוד לארץ ישראל שהיתה חרבה באותן הימים , וכתב בעל משמרת המועדות ועוד יש לומר לדעת הירושלמי למה תלו הדבר ביהושע ולא במשה ודוד לפי שעל ידי יהושע היתה תחלת מפלתו של עמלק שהמן היה מזרעו של עמלק ויהושע כבש ותלק הארץ לפיכך תלו הדבר בו ע"כ :

ואם תהיה השנה מעוברת , כארבעה עשר ובחמשה עשר מאדר ראשון מתפללים כמו ביום ב' של פורים שאמרנו וגם הנשים נוהגות שלא לעשות בהם מלאכה :

כתב הראב"ד שחייב אדם להניח תפילין בפורים אבל למלאכה במקום שנהגו הדבר תלוי , עכשיו אין אנו רואים מי שלא נהג כמנהג הזה כי חביבה המצוה הזאת עלינו . ואמרינן בפרקא קמא דמגילה (ה', ב') רבה בריה דרבא אמר משתה ושמחה קבילו עליהו מלאכה לא קבילו עליהו מעיקרא כתיב (אסתר ט', י"ט) שמחה ומשתה ויום טוב ולבסוף כתיב (שם כ"ב) לעשות אותם ימי משתה ושמחה ואילו יום טוב לא כתיב וכתב בעל הלכות גדולות דוכתא דלא נהיגי למיעבד מלאכה כפוריא לא ליעביד יחיד מלאכה אלא ליבטיל בהדיהו דרב חזא ההוא גברא דזרע כיתנא כפוריאי ולטייה

ספר הלכות פורים אבודרהם סב

ולא צמח כיתניה (מגילה ה', ב') ומקשי מיכדי מלאכה לא קבילו עלייהו אמאי לטייה ומתרץ דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור הוא דתניא דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתיר בפניהם. ומנא לן דמנהגא מילתא היא דא"ר שמין בר אבא אמר רבי יוחנן דאמר קרא (משלי א', ח') שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך. :

ואמרינן בירושלמי (פ"ד ה"ז) שצריך לומר אחר קריאת המגילה ארור המן ברוך מרדכי ארוהה זוש אשתו ברוכה אסתר ארורים כל העכו"ם ברוכים כל ישראל, גם חרכונה זכור לטוב משום שנאמר (משלי י', י"ז) זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב. וכתב אבן הירחי שנוהגין בצרפת ובפרובנציה התינוקות לקחת אבנים חלקים ולכתוב עליהם המן וכשמזכיר הקורא את המגילה המן הם מקישים זו על זו למחוק את שמו משום שנאמר ושם רשעים ירקב. וכן אומר במדרש תמחה את זכר עמלק אפילו מעל העצים ומעל האבנים. כתוב בערוך שמנהג בכל ועילם כל הבחורים עושים צורה בדמות המן קודם פורים ותולין אותה על גגותיהם כמה ימים ובימי הפורים עושים מדורה ותולין אותה הצורה לתוכה, ועומדים סביבה ומזמרים, ויש להם טבעת תלויה בתוך האש שתולין בה הצורה, וקופצין מצד האש לצד האחר. וטבעת זו נקראת משוורתא כדאיתא בסנהדרין בפ' ארבע מיתות (ס"ד, ב') הנותן מזרעו למולך אמר ר' יהודה אינו חייב עד שיעבירונו דרך העברה, היכי דמי אמר אביי שירגא דליבני בי מיצעי נורא מהאי גיסא ונורא מהאי גיסא, רבא אמר כי משוורתא דפורייתא פי' שורה אחת של לבנים באמצע וחלקה היתה והאש מכאן ומכאן ומעבירו על אותה השורה וחוזר ומעבירו עד שתופס בו האור ונופל לתוכו. פי' משוורתא קפיצה כדאמרינן בפרק חלק (צ"ו, ב') שוור בן שוור, פי' קופץ בן קופץ. :

ואמר בפרק קמא דמגילה (ד', ב') מחייב איניש לאיבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. יש מפרשים עד שיתחלף לו המן במרדכי ומרדכי בהמן. ויש מפרשים כי ארור המן עולה למנין ברוך מרדכי, ור"ל עד שלא ידע לכיין החשבון, ובעל המנהגות כתב ונראה בעיני שפיוט היה שעל הבית האחד עונין ארור המן ועל הבית האחר עונין ברוך מרדכי וצריך צילותא שפעמים שאין איש מתכוין וטועה, והרב ר' יצחק עשה פייט בדוגמא זו. או שמא מפני שלא היו רגילין לשתות יין כדאמרינן בירושלמי (פסחים פ"י) רבי יונה שתי ארבע כסי בלילי פסחא וחזיק

רישיה מדפסחא ועד עצרתא . ר' יהודה ב"ר אלעאי שתי ארבע כסי וחזיק רישיה עד בי חגא ועל כן היו מתבסמין ומרגישיין במעט יין אבל אנחנו שרגילין בו ואין אנו משתכרין מהרה אין לשתות יין כל כך ע"כ . ואם תאמר האיך חייבו חכמים להשתכר בפורים והלא בכמה מקומות בתורה מזכיר שהוא מכשול גדול השכרות כמו נח ולוט . ויש לומר מפני שכל הנסים שנעשו לישראל בימי אחשוורוש היו על ידי משתה כי בתחלת נטרדה ושתי מן המלכות על ידי משתה היין שנאמר (אסתר א', י') ביום השביעי כטוב לב המלך ביין אמר להביא את ושתי וגו' , ובאה אסתר תחתיה על ידי משתה שנאמר (שם ב', י"ח) ויעש המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו את משתה אסתר וגו' . וכן ענין המן ומפלתו על ידי משתה היין היה . ולכן חייבו להשתכר בפורים מפני שבא הנס בעבור משתה היין שעשתה אסתר ועתה יהיה נזכר הנס הגדול כשתיית היין :

תניא (תענית י"ז, ב') הימים הכתובים במגילת תענית הם ולפניהן ולאחריהם אסורים . שכתות וימים טובים הן אסורין ולפניהם ולאחריהם מותרין . מה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה ואין צריכין חזוק והללו דברי סופרים וצריכין חזוק . והאידינא בטלה מגילת תענית כדאיתא בפ"ק דראש השנה (י"ט, ב') ומה שנהגו להתענות בי"ג באדר והוא יום שלפני פורים וחנוכה ופורים לא בטלו י"ל כדאמרינן בפרקא קמא דראש השנה גבי תענית של צום גדליה דדברי קבלה כדברי תורה דמי ואין להם פנים ואחור הלכך הוי פורים כדברי תורה ומלפניו מותר :

כתב בעל ספר המצות הקטן מנהג פשוט בכל ישראל שלא להתענות ושלא לומר תחנונים בניסן ואם יתענה יתענה בצינעא ע"כ והכי איתא במס' סופרים . ומיהו ברוב המקומות בספרד נהגו לומר תחנונים בחדש ניסן :

וכתב אבן הירחי שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול והטעם מדקיימא לן בשבת בפרק ר' עקיבא (פ"ז, א') ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים חמישי בשבת היה ובעשור לחדש בא בשבת , ואמר הקב"ה בעשור לחודש הזה (שמות י"ב, ג') ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית אמרו ישראל הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונו אמר הקב"ה התייצבו וראו את ישועת ה' אשר אעשה לכם הלכו ולקחו איש פסחו בעשור לחדש להיות להם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש . כשראו זה המצרים היו רוצים להנקם מהם והיו מעיהם מתחתכים ונדעכין כאש ונדונין ביסורין ובחלאים רעים ולא הזיקו אחד מישראל . ועל שם אותם

אתר דעת www.daat.ac.il

ספר הלכות פורים תשב"ץ סד

הניסים קורין אותו שבת הגדול וכן כתוב במחזור ויטרי . ומוסיף שם טעם אחר שלכך נקרא שבת הגדול שהוא שבת ראשון שנכנסו למצות .